

ΕΝΟΤΗΤΑ 21^Η: ΤΟ ΚΡΗΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ (1821 – 1905)

Τι εννοούμε με τον όρο «κρητικό ζήτημα»: Πρόκειται γενικά για τις προσπάθειες των Ελλήνων της Κρήτης, των ελεύθερων Ελλήνων αλλά και του ίδιου του ελληνικού κράτους για ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα. Εμπόδια σε αυτόν τον στόχο στέκονται η Οθωμανική Αυτοκρατορία και οι Δυνάμεις.

Σημαντικοί σταθμοί στην ιστορία του κρητικού ζητήματος

1. **1821:** Η επανάσταση στην Κρήτη καταπνίγεται από τον ηγεμόνα της Αιγύπτου *Μοχάμετ Άλι*. Το νησί μένει υπό τον έλεγχο των Αιγυπτίων μέχρι το 1840. Μετά τη χρονολογία αυτή, ξαναπερνά σε οθωμανική διοίκηση.

2. **1866 – 1869:** Ξεσπά η μεγάλη κρητική επανάσταση που παρά τις αρχικές της επιτυχίες καταπνίγεται. Σημαντικότερες στιγμές της:

➤ Η ανατίναξη μιας ομάδας επαναστατών στη **μονή του Αρκαδίου** (κοντά στο Ρέθυμνο) το Νοέμβριο του 1866. Η μονή ήταν έδρα της επαναστατικής επιτροπής και αποθήκη πολεμικού υλικού. Οι πολιορκημένοι Κρητικοί προτίμησαν να θυσιαστούν ανατινάσσοντας την πυριτιδαποθήκη και πολλά κτίσματα μεταβλήθηκαν σε ερείπια. Το γεγονός προκαλεί συγκίνηση σε Ελλάδα και Ευρώπη και ξαναζωντανεύει το ρεύμα του φιλελληνισμού.

➤ Η παραχώρηση του **Οργανικού Νόμου** (1868): Πρόκειται για ένα είδος τοπικού συντάγματος που αναβαθμίζει τη θέση των χριστιανών (συμμετοχή στη διοίκηση, πρόσληψη σε υπαλληλικές θέσεις, ισοτιμία τουρκικής και ελληνικής γλώσσας).

➤ Οι διπλωματικές σχέσεις Ελλάδας και Οθωμανικής Αυτοκρατορίας διακόπτονται και το ενδεχόμενο πολέμου φαίνεται υπαρκτό. Τελικά, με επέμβαση των Δυνάμεων η ελληνική κυβέρνηση υποχωρεί και η κρητική επανάσταση λήγει με την ικανοποίηση των αξιώσεων της Τουρκίας.

3. **1878:** Ο σουλτάνος, μετά από νέα επανάσταση, παραχωρεί τη **Σύμβαση της Χαλέπας** με την οποία θεσπίζεται στην Κρήτη καθεστώς ημιαυτονομίας. Ο γενικός διοικητής θα μπορούσε να είναι χριστιανός.

4. **1889:** Νέα αποτυχημένη επανάσταση. Η Σύμβαση της Χαλέπας καταργείται.

5. **1896 – 1897:** Οι Κρητικοί επαναστατούν και πάλι. Με αφορμή το γεγονός αυτό και τη βοήθεια που πρόσφερε το ελληνικό κράτος στους εξεγερμένους, ξεσπά ο ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1897 που λήγει με ήττα της Ελλάδας. Με επέμβαση των Δυνάμεων ιδρύεται η αυτόνομη **Κρητική Πολιτεία** με γενικό διοικητή τον πρίγκιπα Γεώργιο, δευτερότοκο γιο του βασιλιά της Ελλάδας.

6. **1905:** Νέα επανάσταση των Κρητικών στο **Θέρισο** των Χανίων με επικεφαλής τον **Ελευθέριο Βενιζέλο**. Κηρύσσεται η ένωση του νησιού με την Ελλάδα, ωστόσο η επέμβαση των Δυνάμεων αποτρέπει τη διευθέτηση του ζητήματος. Η Κρήτη θα ενωθεί με την Ελλάδα το 1913, μετά τους Βαλκανικούς πολέμους.